

ky z vášně dalekých výbojů, nežli příklad Portugalců a Španělů.

Oba tito národové, dobyvše s nepředstavitelnou rychlostí nesmírných království, udivenější svými vítězstvími než poražení národové svou porážkou, pomýšleli na prostředky, jak by je podrželi. Volili k tomu každý jinou cestu.

Španělé vzdávající se naděje, že udrží poražené národy u věrnosti, rozhodli se je vyhladit a poslat tam ze Španělska věrné obyvatelstvo. Nikdy hrůzný záměr nebyl vykonán přesněji. Bylo vidět, jak národ tak četný jako všichni národové evropští dohromady zmizel ze země při příchodu těchto barbarů, kterým při objevu Indie jako by bylo šlo jen o to, aby lidem ukázali, jaký je vrchol ukrutnosti.

Tímto barbarstvím si zachovali tuto zemi ve své moci. Posud' podle toho, jak neblahé jsou výboje, když takové jsou jejich účinky; neboť konečně tento strašný prostředek byl jediný. Jak by byli mohli udržet tolik miliónů lidí v poslušnosti? Jak vést občanskou válku z ta-

kové dálky? Co by se z nich bylo stalo, kdyby byli těmto národům popřáli čas, aby se vzpamatovaly z obdivu, do něhož je uvedl příchod těchto nových bohů a strach před jejich hromy?

Co se týče Portugalců, volili cestu právě opačnou: neužili ukrutnosti. Proto také byli brzo vyhnáni ze všech zemí, jež objevili. Holanďané podporovali odboj těchto národů a těžili z něho.

Který panovník by záviděl osud těchto dobytých zemí? Kdo by si přál výboje za těchto podmínek? Jedni byli ihned vyhnáni; druzí proměnili dobyté země v poušť a ze své vlastní země učinili rovněž poušť.

Je to osud hrdinů zničit se dobýváním zemí, jež pojednou ztratí, anebo podrobováním národů, které jsou nuceni sami zničit: jako onen blázen, který se ničil tím, že kupoval sochy, jež házel do moře, a zrcadla, jež ihned rozbíjel.

▼ Paříži 18. dne měsíce ramazánu 1718

(příklad Josef Kopal)